

## ...od nemoci ke zdraví...

# DOBROVOLNÍCI NESUPLUJÍ PRÁCI ZDRAVOTNICKÉHO PERSONÁLU,

## říká vrchní sestra **Mgr. Marie PĚNIČKOVÁ**

Již devět let realizuje Ústřední vojenská nemocnice projekt spolupráce s dobrovolníky. Dobrovolníci zlidšťují atmosféru nemocničního prostředí, pomáhají udržovat kontakt nemocných s vnějším světem a přispívají tak ke zkvalitnění pobytu pacientů v nemocnici. O projektu a práci dobrovolníků v ÚVN jsme si povídali s jejich supervizorkou Mgr. Marií Pěničkovou, vrchní sestrou Ústředního lékařsko-psychologického oddělení.

### ■ Jaká je náplň činnosti dobrovolníků a co jejich práce přináší pacientům?

Dobrovolník pacientům především přináší svět zvenčí, mimonemocniční vjemy. Personál se samozřejmě pacientovi věnuje s veškerou péčí, ale i když jej například denně myje a provádí s ním všechny další potřebné úkony, je to jiné, než když někdo přijde a může pacientovi třeba přečíst noviny, vzít ho na kávu a mít na něho soukromě čas. Dobrovolník si s pacienty může zahrát hry, povídat si s nimi, doprovodit je na procházku nebo na vyšetření, vyplnit jejich volný čas nejrůznějšími aktivitami. Je to věc velmi osobní, mít někoho, kdo za vámi přijde, zvláště když třeba nemáte příbuzné nebo nejsou na dosah. Dobrovolníci dokáží přinést pacientovi dobrou pohodu a podněty, které při pobytu v nemocnici nemá a které mu mohou chybět.

### ■ Jak dlouho dobrovolnický projekt v ÚVN funguje?

Od roku 2002, tedy devět let. Byli jsme vedeni potřebou péče o klienta i z jiného hlediska, než čistě medicínského. Pod vedením naší hlavní sestry, která měla zájem, aby se dobrovolnictví u nás v nemocnici zavedlo, jsme požádali o grant. Nejsme pro dobrovolnictví typická nemocnice, největší dobrovolnické aktivity jsou v nemocnicích, v nichž se pracuje s dětmi. Tam je pro ně logicky největší prostor. Myslím si, že v ÚVN jsme byli v republice průkopníky, kteří řešili, jak dobrovolníky dostat k lůžku dospělých pacientů.

Pro profesionála může být problematické a obtížné se dospělému pacientovi přiblížit, být mu partnerem, pomoci mu s psychickou zátěží, která se k pobytu v nemocnici váže.

### ■ Jaká je Vaše role v projektu dobrovolnictví?

Jsem supervizor dobrovolníků v ÚVN. Je to v projektu námi samými stanovená role, která není dána žádnými tabulkami ani předpisy. Tato role vznikla proto, abychom se vzájemně s dobrovolníky poznali a abychom je v základu proškolili, než půjdou na oddělení k pacientům. Protože jsem vrchní sestra psychologie a pečuji také o zdravotnický personál, chtěla jsem dobrovolníkům nabídnout v rámci supervizorství jakousi pomocnou ruku i mimo oddělení, na němž pracují. To znamená, že jim objasním, co obnáší takový kontakt se seniorem, který má zdravotní potíže, co mu mohou přinést, jak se k němu chovat apod.

Supervize dobrovolníků je ale jenom velmi malá část mé práce. Její těžiště je na Ústředním lékařsko-psychologickém oddělení, kde jako vrchní sestra mám na starosti jeho technickou koordinaci a chod.

Zároveň se intenzivně věnuji psychologické edukaci (výuce) pacientů na lůžkách ÚVN i v ambulanci. Znamená to práci s podpůrnými psychologickými technikami, kterými pomáháme pacientům zvládat psychickou zátěž vzniklou nemocí nebo hospitalizací a zároveň je preventivně připravit na další potíže s nemocí spojené.

### ■ Jste součástí nějakého většího, třeba celorepublikového dobrovolnického projektu, nebo si vše děláte po své linii?

Doposud jsme pracovali po své linii a vlastně je to tak i nadále, protože dobrovolnický projekt děláme s vlastním personálem. V tom se lišíme od podobných projektů jinde, kde mají vyčleněného koordinátora, který nic jiného nedělá. Dodnes jsou úvahy, zda je lepší mít někoho, kdo je úplně zvenčí a projekt vytváří samostatně, nebo projekt stavět pouze na stávajícím personálu oddělení,



který je zúčastněný i na samotné zdravotní péči o nemocného. Oboje má plusy i minusy. My jsme zvolili model fungující pouze v rámci stávajícího nemocničního personálu a myslím si, že to není špatná volba, protože žijeme s klienty i v rovině zdravotnického řešení jejich problémů.

### ■ Na kolika odděleních ÚVN dobrovolníci pracují?

Na jednom – na oddělení sociální péče. Ostatní naše oddělení jsou víceméně akční a rychlá a pacienti na nich nejsou hospitalizováni dlouhodobě. Proto jsme dobrovolnickou péči směřovali na oddělení sociální péče, kde pacienti mají spoustu volného času, kde léčení neprobíhá prudkým způsobem, kdy za tři dny jsou doma, ale jsou v nemocnici dlouhodobě a nemívají perspektivu brzkého propuštění. Většina pacientů na oddělení sociální péče je ve vysokém věku. Ne všichni mají rodinné příslušníky nebo přátele, kteří za nimi mohou často chodit. Máme jasnou vizi, že na tomto oddělení by měla být více rodinná atmosféra, že se tam má něco dít, že pacient tam nemá jenom ležet na posteli nebo sedět v koutě. Letos personál oddělení spolu s dobrovolníky zorganizoval už dvakrát grilování na terase a taneční odpoledne. Do budoucna bych si dokázala představit přesunout větší díl práce s přípravou jednotlivých akcí z personálu přímo na konkrétní dobrovolníky.

■ **Dobrovolníci jsou jistě na tomto oddělení přínosem. Jak se k nim staví personál?**


Zpočátku byl postoj personálu víceméně negativní, protože spolupráce s dobrovolníky s sebou přinesla zátěž navíc. Postupně se situace vykristalizovala a zapomnělo se na to, že to byla nucená povinnost, které se bránili. Dneska je to už naprosto normální a přirozené. Když se mezi personálem najde člověk, který má vztah k práci s dobrovolníky a vezme si její organizaci za svou, je vyhráno. A to se na oddělení podařilo, jedna ze sociálních pracovníků se tomu věnovala a uměla dobrovolníky do dění na oddělení přirozeně včlenit. Vstup cizích lidí – dobrovolníků na oddělení tak byl nenásilný a přirozený. Zmizel ostych a nedůvěra a personál přestal dobrovolníky vnímat jako něco cizorodého a starost navíc. Z psychologického pohledu jsou aktivity s dobrovolníky i pro personál dobrá věc, například proti syndromu vyhoření. Zjistili jsme, že se od dobrovolníků můžeme dozvědět řadu informací o skutečnostech a situaci, kterou oni vidí zdravýma očima, ne jako my profesionálové, kteří jedou ve svých kolejkách.

■ **Jsou mezi dobrovolníky více ženy nebo muži?**

Asi se to takhle úplně nedá říct. Vzhledem k populaci a vztahu k péčování je o něco více žen. Roli ale hraje i motiv nahlédnout do zákulisí nemocnice jinak než jako pacient, zejména u studentů i možnost vyzkoušet si případné zaměstnání v rovině pečovatelské nebo sociální péče. Motivem bývá i to, že někdo třeba přišel o prarodiče, o něž se byl zvyklý starat a vidí jako dobrou seberealizaci připojit se k dobrovolnickému pečovatelskému projektu o potřebné. Někdo si může tímto způsobem řešit i vlastní samotu. Dobrovolnictví se pomalu i v naší společnosti stává trendem a je to dobře. Každý by si měl uvědomit, že dobrovolník není obětí, která pracuje zadarmo, ale že se svobodně rozhodl. Rolí dobrovolníka rozhodně není nahrazovat nebo suplovat nemocniční personál. Je to spíše role společnická, může se např. s pacientem účastnit nějakých akcí, pokud je to možné, vždy s dohledem personálu.

■ **Kdo se může stát dobrovolníkem a co pro to má udělat?**


Dobrovolníkem může být každý, kdo je ochoten věnovat podle svých možností zhruba dvě hodiny týdně někomu jinému. Může to být student, žena v domácnosti, osoba v důchodu a kdokoli další. Musí kontaktovat hlavní koordinátorku projektu - paní Libuši Kuchařovou, asistentku náměstkyně ředitele pro nelékařské zdravotnické profese (telefon: 973 202 714, e-mail: libuse.kucharova@uvn.cz). Ta s ním vyřídí všechny nutné formalities a podá nutné informace. Poté si zájemce domluví schůzku se mnou, já mu vysvětlím podstatu jeho činnosti, krátce jej proškolím a zavedu na oddělení, kde jej seznámím s pracovníkem, se kterým už bude konkrétně spolupracovat.



Pražská nemocniční pětka vás zve na

# Dobrovolnický happening

pomoc baví, zábava pomáhá



**Žluté lázně**

**Čtvrtek**  
**15. září 2011**  
**16–22 h**

Prezentace dobrovolnických programů pražských nemocnic

Koncert skupiny The Tap Tap

Vystoupení taneční skupiny TidiTade

Vstup volný. Informace na [www.dobrovolnik.cz](http://www.dobrovolnik.cz)

■ **Jak dlouho lidé vydrží pracovat jako dobrovolníci?**

Je to různé, někdo vydrží rok, jiný dva nebo i déle, další odejde za pár týdnů. Průběžně se tak přelévají. Snažíme se, aby neměli pocit selhání, když třeba za čas poznají, že špatně odhadli své možnosti, ať už z hlediska časového nebo po psychické stránce, když dobrovolnickou péči nezvládají. Důležité je, aby svým svěřencům neslibovali něco nereálného. Chápeme, že když třeba studentům začne zkouškové období, mají méně času.

■ **Mají dobrovolníci přidělené konkrétní svěřence, nebo každou návštěvu si sednou s někým jiným?**

Obojí je možné, ale většinou to funguje na vzájemných sympatiích. Dobrovolník a pacient si padnou do oka a vytvoří určitý model vztahu velice podobný rodinnému. Pouto mezi nimi musí vznikat přirozeně.

■ **Není to pacientům, kteří nemají svého dobrovolníka, líto?**

Nesetkala jsem se s takovým problémem. Je pravda, že aktivovat vážně nemocného seniora není jednoduché, ale lze říci, že kdo o to stojí, dobrovolníka má. Navíc například předčítání z novin může být pro více účastníků najednou, takže nikdo se nemusí cítit nějakým způsobem odstrčený. Probíhají i akce, které jsou společné pro celé oddělení.

■ **Kolik dobrovolníků v současné době máte?**

Celkově za těch devět let trvání projektu nemocnicí prošlo 46 dobrovolníků. Teď přes léto jsme jich měli pět. Oproti jiným nemocnicím je to malé číslo. Z již zmíněných důvodů jsme nikdy neměli zájem rozjet megaprojekt s desítkami dobrovolníků, ale opravdu rádi přivítáme nové zájemce.

Jiří Hruška, foto: M. Přerost